

Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці І

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ

Ступінь вищої освіти	другий (магістерський/ MSc)	Форма навчання	денна/заочна	Навчальний рік/семестр	ІІ семестр
----------------------	-----------------------------	----------------	--------------	------------------------	------------

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Заповідники та національні парки світу OK 9
Кафедра	Біології та хімії
Освітня програма	091 Біологія та біохімія
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/практичні/семінарські/лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова компонента професійно-наукової підготовки Кількість кредитів: 4 Лекції: 16 год. (денна)/6 год. (заочна) Практичні (семінарські) заняття: 14 год. (денна)/0 год. (заочна) Лабораторні заняття: 0 год. (денна)/0 год. (заочна) Самостійна робота: 90 год. (денна)/114 год. (заочна) Форми контролю: Залік
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Сікура Аніта Йосипівна , професор кафедри біології та хімії, професор, кандидат біологічних наук
Пререквізити навчальної дисципліни	Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях, набутих здобувачами в результаті вивчення низки дисциплін загальної підготовки, а також дисциплін спеціальних циклів на попередніх етапах навчання: ботаніка, зоологія, загальна екологія, мікологія, мікробіологія, еволюційне вчення, основи наукових досліджень.
Анотація дисципліни, мета, завдання та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, загальні	Анотація курсу «Заповідники та національні парки світу» вивчається у ІІ семестрі, у циклі професійної підготовки магістра за спеціальністю 091 Біологія та біохімія. Мета навчальної дисципліни – формування уявлення про новітні досягнення біології у справі вивчення, збереження та відновлення біологічного різноманіття; формування умінь та

**та фахові
компетентності,
основна тематика
дисципліни**

компетенцій щодо положень заповідної справи, ознайомлення з основними природними комплексами - об'єктами заповідування, де спостерігаються найтісніші взаємозв'язки живого і неживого, органічного і неорганічного світу; ознайомлення з установами та територіями світу (заповідники та національні парки), де на високому науковому рівні проводиться така робота.

Завдання навчальної дисципліни – набуття знань щодо ролі та місця заповідних територій в житті біосфери, законів заповідування і охорони заповідних територій, історію і стан заповідної справи в Україні й у світі, природоохоронне, наукове і виховне значення Червоної книги;

- знання класифікації заповідних територій та встановлення характерних ознак, переліку дій та виду господарської діяльності, що не суперечить положенням об'єктів природно-заповідного фонду;
- ефективне використання матеріалів заповідних територій різного рангу і категорій для наукового аналізу екологічних умов регіонів і прогнозування та моделювання екологічних ситуацій;
- використання матеріалів заповідників та самих заповідних територій для здійснення екологічної освіти та екологічного виховання населення, для природоохоронної діяльності.

Освітньо-професійною програмою при викладанні навчальної дисципліни “Заповідники та національні парки світу” передбачається формування таких **компетентностей**:

ІК – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК01. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК08. Здатність працювати в команді, брати участь у житті суспільства, органів місцевого самоврядування та в управлінні на різних рівнях, зокрема у волонтерській діяльності.

СК03. Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі біології і на межі предметних галузей.

СК04. Здатність аналізувати й узагальнювати результати досліджень різних рівнів організації живого, біологічних та біохімічних явищ і процесів.

СК07. Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти набуде таких програмних результатів навчання:

ПРН2. Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації.

ПРН6. Аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також використовувати спеціальні сучасні методи досліджень.

ПРН7. Описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників.

ПРН16. Моделювати об'єкти і процеси у живих організмах та їхніх компонентах із використанням математичних методів та інформаційних технологій.

Методи і форми навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (**16 год.**) та практичних (**14 год.**) занять, організації самостійної роботи студентів (**90 год.**)

Пояснювально-ілюстративні методи (лекція, лекція-дискусія, презентація тощо); проблемно-пошукові методи (проблемо-вирішувальна лекція, обговорення, лекція-дискурс тощо), практичні (практичні, семінарські заняття, співбесіди).

З метою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Закарпатським угорським інститутом імені Ференца Ракоці II відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та інших нормативних документів основними формами навчання є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

При вивченні дисципліни «Заповідники та національні парки світу» лекції проводяться із застосуванням мультимедійного контенту. Необхідне технічне обладнання у достатній кількості є в усіх кафедральних аудиторіях. Також забезпечено безлімітний доступ до швидкісної мережі Інтернет. Практичні заняття проходять в аудиторіях Кафедри біології та хімії (ауд. 223). Тестовий контроль знань здійснюється з використанням ресурсів системи Classroom.

Самостійна робота студентів полягає в опрацюванні лекційного матеріалу (розміщується на платформі Classroom), виконанні творчих завдань, створенні сигнальних конспектів, підготовці до виконання тестових завдань, термінологічного диктанту, контрольних робіт, пошуку інформації з літературних джерел і мережі Internet та її аналізі та систематизації, підготовці до екзамену.

Структура навчальної дисципліни

Лекційні заняття (16 год.)

Змістовий модуль 1. Сучасний стан природно-заповідного фонду України

Тема 1. Поняття про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України, особливості його формування та управління

Тема 2. Науково-теоретичні засади заповідної справи

Тема 3. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду міжнародним союзом охорони природи (МСОП)

Змістовий модуль 2. Території природно-заповідного фонду

Тема 1. Природні та біосферні заповідники

Тема 2. Національні природні парки

Тема 3. Регіональні ландшафтні парки

Тема 4. Природно-заповідні об'єкти колекційно-паркового типу

Тема 5. Природно-заповідний фонд карпатського регіону

Змістовий модуль 3. Світова система природоохоронних територій та об'єктів

Тема 1. Міжнародно-правова охорона біорізноманіття і середовищ існування флори і фауни

Тема 2. Особливості та специфіка територій природно-заповідного фонду у зарубіжних країнах

Тема 3. Міжнародна мережа біосферних резерватів

Теми практичних занять (14 год.)

Сучасний стан природно-заповідного фонду України. Перші заповідні об'єкти на території сучасної України. Етапи розвитку заповідної справи в Україні. Сучасний стан природно-заповідного фонду України. Перспективи розвитку природно-заповідного фонду. Законодавчі акти щодо розвитку заповідної справи в Україні. Міжнародні договори в збереженні ландшафтного і біологічного різноманіття. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Статус (ранг) категорій ПЗФ. Основні засоби збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Види використання природно-заповідних територій. Категорії МСОП (сувора охорона, національний парк, пам'ятка природи, територія управління екосистемами (видами), територія охорони ландшафту, територія охорони ресурсів, антропологічні (антропічні) резервати, території багатоцільового використання, біосферні резервати, об'єкти Світової спадщини), їх задачі управління та критерії відбору таких територій.

Території природно-заповідного фонду. Режим охорони природних заповідників. Особливості природних заповідників України. Біосферні заповідники України, статус, завдання та режим охорони. Функціональні зони біосферних заповідників. Національні природні парки. Статус, завдання та режим охорони. Типи національних природних парків. Зонування та особливості національних природних парків.

Регіональні ландшафтні парки. Заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища. Пам'ятки природи. Типи пам'яток природи. Режим охорони пам'яток природи. Заповідні урочища. Статус заповідних урочищ. Режим охорони заповідних урочищ. Природно-заповідні об'єкти колекційно-паркового типу: Ботанічні сади, Дендрологічні парки, Зоологічні парки, Парки пам'яток садово-паркового мистецтва.

Світова система природоохоронних територій та об'єктів. Основні форми міжнародного співробітництва в питаннях збереження біологічного різноманіття. Міжнародні природоохоронні організації, основні напрямки їх діяльності. Формат міжнародних конвенцій та угод. Червоні переліки видів. Транскордонні природно-заповідні території в Україні.

Міжнародна мережа біосферних резерватів.

Після вивчення курсу «Заповідники та національні парки світу» студент повинен:

Знати: -методологію системних досліджень теорії еволюції, методів дослідження та аналізу складних природних та соціальних об'єктів та процесів

-суть охорони природи та заповідної справи, її задачі.

-класифікації територій природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Україні згідно Закону України «Про природно-заповідний фонд України»; Міжнародну класифікацію природно-заповідних територій

-особливості функціонування природних заповідників.

-мету створення, унікальність та значення для людства біосферних заповідників. Статус та завдання, режим охорони та правовий режим біосферних заповідників.

-функції, завдання та основні типи Національних парків.

	-загальні положення про заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища. -завдання ботанічних садів та визнає їх естетичну цінність. Режим охорони ботанічних садів. -наукові основи та передумови створення мережі природно-заповідних територій та об'єктів. Поняття екомережі. Уміти: -діяти автономно, вміти працювати з різними видами інформації, обґрунтовувати власну світоглядну позицію -формулювати та обґрунтовувати наукові висновки, давати професійні рекомендації, застосовувати знання для розв'язання сучасних задач дослідження рослинного і тваринного світу та наслідків впливу на них людської діяльності -використовувати теоретичні знання про флору і фауну та закономірності їх розподілу по земній кулі при вивченні спеціальних дисциплін, вирішувати конкретні науково-практичні, педагогічні та інші завдання тощо. -визначати напрями розвитку екологічної освіти та виховання на базі природоохоронних територій, у засобах масової інформації. Орієнтується у переліку навчальних фільмів про природу. -систематизувати знання про екомережу як базовий елемент природоохоронних територій. -оформлювати й надавати інформацію про підсумки науководослідної роботи -опрацьовувати статистичні показники, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем. -володіти дослідницькими навичками, вмінням працювати самостійно та застосовувати міждисциплінарний підхід при вирішенні проблем.															
Критерії контролю та оцінювання результатів навчання	Форми контролю навчальних досягнень 1. Поточний контроль (шляхом виконання тестових завдань, а також перевірки сигнальних конспектів, якості підготовки творчих завдань та презентацій.). 2. Поточний модульний контроль (в усній та письмовій формі). 3. Підсумковий контроль: залік. Шкала оцінювання навчальних досягнень Мінімальні порогові значення балів (% від максимальної кількості балів) <table><tr><th>Відсоток балів</th><th>Оцінка за національною шкалою</th></tr><tr><td>90</td><td>Відмінно</td></tr><tr><td>75</td><td>Добре</td></tr><tr><td>60</td><td>Задовільно</td></tr><tr><td>35</td><td>Незадовільно, з можливістю повторного складання</td></tr></table> Критерії оцінювання навчальних досягнень студента <table><tr><th colspan="2">Оцінка</th><th rowspan="2">Критерії оцінювання навчальних досягнень студента</th></tr><tr><td>За 100 бальною шкалою</td><td>ECTS</td></tr></table>	Відсоток балів	Оцінка за національною шкалою	90	Відмінно	75	Добре	60	Задовільно	35	Незадовільно, з можливістю повторного складання	Оцінка		Критерії оцінювання навчальних досягнень студента	За 100 бальною шкалою	ECTS
Відсоток балів	Оцінка за національною шкалою															
90	Відмінно															
75	Добре															
60	Задовільно															
35	Незадовільно, з можливістю повторного складання															
Оцінка		Критерії оцінювання навчальних досягнень студента														
За 100 бальною шкалою	ECTS															

	90-100	A	Глибоко і міцно засвоїв навчальний матеріал; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Вільно орієнтується в інформації і на цій основі вміє вести дискусію та обґрунтовувати свою позицію. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. Виконує творчі завдання. Володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом.
	82-89	B	Знає програмний матеріал, грамотно і по суті його викладає. Не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач. Впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
	75-81	C	Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення, застосовує їх у видозмінених, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Надає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
	64-74	D	Має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей. Допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває складнощі при виконанні практичних робіт і творчих завдань.
	60-63	E	Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому недостатньо аналізує отриману інформацію. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії тощо. Виконання творчих завдань викладає труднощі.
	35-59	FX	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом. Невпевнено, із помилками виконує практичні завдання. Не

			вміє конкретизувати загальні положення та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Відтворює інформацію лише за допомогою викладача (вказівки, підказки). Творчі завдання не виконує.
	1-34	F	Має загальне уявлення про навчальну дисципліну. Знання програмного матеріалу має фрагментарний характер. Відповіді на запитання лише у формі «так» чи «ні».
Інша інформація про дисципліну	Самостійна робота студента <i>Перелік тем для самостійного опрацювання.</i> На їх підготовку та оформлення навчальним планом передбачено 90 годин. Оформити гласарій з основними термінами і поняттями з дисципліни Особливо охоронні території Поняття про екологічну мережу та її структуру Міжнаціональні екологічні мережі Перші заповідні об'єкти на території сучасної України Міжнародні договори в збереженні ландшафтного і біологічного різноманіття Види використання природно-заповідних територій Науково-дослідні роботи на територіях природно-заповідного фонду Міжнародне співробітництво в галузі заповідної справи Особливості природних заповідників України Регіональні ландшафтні парки України Ботанічні сади України Статус та завдання ботанічних садів Королівський ботанічний сад Кью гарден Дендрологічні парки України. Статус та завдання дендрологічних парків. Парки пам'ятки садовопаркового мистецтва Питання до заліку Історія заповідної справи Визначення поняття «Заповідні території». Головна задача заповідних територій. Мета створення заповідників. Функції заповідників. Екологічна мережі зелених коридорів. Шляхи забезпечення збереження територій та об'єктів природнозаповідного фонду. Мета та задачі охоронних зон, що встановлюються навкруги заповідників та інших заповідних територій. Класифікація природно-заповідного фонду Загальні данні найбільш значних об'єктів природно-заповідного фонду України.		

Визначення поняття «біосферний заповідник», головні задачі біосферного заповідника.

Визначення національного парку та національного природного парку, основні завдання національних природних парків, функціональне зонування національних природних парків.

Правила організації регіональних ландшафтних парків.

Поняття «пам'ятка природи», характерна ознака пам'яток природи, ранги розподілу пам'яток природи, дії та види діяльності, що забороняються проводити на території пам'яток природи.

Мета створення ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків. Види діяльності, що забороняються проводити на території ботанічних садів, дендрологічних й зоологічних парків.

Види діяльності, що забороняються та допускаються на території парків, пам'яток садово-паркового мистецтва. стежки та заповідномисливського господарства.

Положення законодавчої бази України щодо регулювання відносини в галузі охорони і використання територій та об'єктів природнозаповідного фонду.

Історія створення, мета, значення та зміст Червоної книги. Міжнародна Червона книга, Червона книга України, Міжнародна червона книга Зелена книга як нова форма науково обґрунтованої охорони рослинних угруповань. Задачі, значення та зміст Зеленої книги

Політика курсу

Політика навчальної дисципліни «Заповідники та національні парки світу» визначається положеннями, затвердженими в ЗУІ імені Ференца Ракоці II.

Вказану інформацію можна знайти на офіційному сайті Інституту <https://kmf.uz.ua/uk/>.

Відвідування занять є важливим компонентом курсу і є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, стажування, форс-мажорні обставини) навчання може відбуватись з елементами дистанційної освіти з використанням технологій дистанційного навчання (Google Class, Zoom, Google Meet, Viber тощо) за регламентом, що узгоджується з розкладом занять (платформа IRIS) та за погодженням з викладачем.

Виконання творчих, контрольних завдань та самостійних робіт є обов'язковим.

Академічна доброчесність та плагіат. Підготовка індивідуальних завдань з використанням інформаційних джерел без посилань на них є плагіатом і несе академічну відповідальність.

Мобільні пристрої на заняттях використовуються лише з дозволу викладача. Списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів

Поведінка в аудиторії. Під час аудиторних занять студент дотримується правил з техніки безпеки у навчальній аудиторії.

Рекомендовані джерела (основна та допоміжна література), електронні інформаційні ресурси	Методичне забезпечення та режим доступу Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: 2003. - 306 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://keitk.at.ua/bib/zapovidna_sprava_v_ukrajini_navchalnij_posibnik.doc. Червона книга України. Тваринний світ.- К.: Укр. енциклопедія, 1996. – 460 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Червона_книга_України Андрієнко Т.Л. Грищенко Ю.М., Прядко О.І. Регіональні ландшафтні парки України: стан та перспективи створення /Актуальні проблеми створення Надслучанського регіонального ландшафтного парку та шляхи їх вирішення. Матеріали науковопрактичного семінару. Рівне: РДТУ, 1999. – с. 7-13. / [електронний ресурс]. – режим доступу: undiwer.com.ua/files/ekologiya_bioriznomanittya_dlya_sajtu.pdf. Андрієнко Т.Л., Онищенко В. А., Клестов М.Л., Прядко О.І., Арап Р.Я. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації (під ред. д.б.н. Т.Л. Андрієнко). -Київ: фітосоціоцентр, 2001. – 60 с. / [електронний ресурс]. – режим доступу: www.botany.kiev.ua/onyshchenko.html. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р., № 880-р / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/880-2007-p. Вірліч Ш., Сікура А., Копор З. Реліктове дерево з Китаю <i>Cuninghamia lanceolata</i> Lamb. (Hook)// Міжнародна наукова конференція «День науки – 2023», Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, м. Берегово, 2023. Сікура А. Освітні компоненти обов’язкової професійно-наукової підготовки магістрів біології та біохімії у Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ // Biogeosphere and Socium. International Scientific Conference: the program, abstracts (September 25-27, 2024; Słupsk, Poland).Editors: H.Tkaczenco & O. Lukash; Chernihiv: Publishing House “Desna Polygraph”. 2024. 196 p. Когут Е., Сікура А., Копор З., Коложварі І. З нагоди 5-ої річниці присвоєння Ботанічному саду імені Йосипа Сікури // Natural Resources of Border Areas under a Changing Climate. The 7th International Scientific Conference: the program, abstracts (Ukraine, Chernihiv, September 27-29, 2023). Chernihiv: Publishing House “Desna Polygraph”. 2023. - P. 83
Матеріально-технічне забезпечення та матеріали унаочнення	Мультимедійний проектор, Ноутбук, Програмне забезпечення: Microsoft Windows 10 PRO, Office 2016, Google Workspace for Education. Матеріали унаочнення.